

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์

Approaches for Cultural Tourism Development in Buriram Province, Thailand

สิริวิชญา คำชมภู¹, เสรี วงษ์มณฑา²

ชวลีย์ ณ ถลาง³, และผกามาศ ชัยรัตน์⁴

Sirivichaya Kamchompoo¹, Seri Wongmontha²

Chawalee Na Thalang³ and Pakamas Chairatana⁴

Received & September 15, 2020 & Revise November 20, 2021 & Accepted December 24, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของจังหวัดบุรีรัมย์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลทางวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์บนเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 32 ท่าน ได้แก่ ผู้แทนภาครัฐ เอกชน ชุมชนท่องเที่ยว และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว และการตลาด ผลการศึกษวิจัยพบว่า จังหวัดบุรีรัมย์มีศักยภาพมากพอที่จะทำให้เป็นเมืองเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะบุรีรัมย์เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีแหล่งท่องเที่ยว และจุดขายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่มาก แต่ต้องมีการพัฒนาองค์ประกอบบางส่วนที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดบุรีรัมย์ได้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจนได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้ 1) การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์อย่าง 2) การพัฒนาศักยภาพของชุมชนท่องเที่ยวให้สามารถในการแข่งขันในตลาด 3) การพัฒนาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ทันสมัย 4) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว 5) การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ 6) การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวได้

คำสำคัญ: ศักยภาพ พัฒนา วัฒนธรรม บุรีรัมย์

1,2,3,4, หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

Master of Arts Program in Tourism & Hotel Management, College of Management, University of Phayao

Email: 61160048@up.ac.th

Abstract

The article of research wear objectives are 1) To study the potentiality of Buriram in Cultural Tourism Development; and 2) To propose the Approaches for Cultural Tourism Development of Buriram Province. For this study, the researcher used qualitative research methods by studying from the cultural information of Buriram on the websites of involving sectors; and in-depth interviewing with 32 delegates from Government, Entrepreneurs, Tourism Community and Tourism & Marketing Lecturers. The researcher found that, by analyzing tourist destination elements, Buriram Province has a great potentiality on destination management for cultural tourism because Buriram had a long history. There are many tourist attractions and selling points of cultural tourism especially heritages influenced by the ancient kingdom of Khmer as well as traces of civilization. However, it still needs to enhance some elements to improve cultural tourism to successfully develop the economy. After studying, the researcher found the following approaches for cultural tourism development of Buriram Province: 1) Integrated cultural tourism resources audit for bullet points; 2) Developing the potentiality of tourism communities, enhancing and upgrading handicraft skill to successfully compete in the market; 3) Developing the destination management by using newly technologies to facilitate the procedure; 4) Implementation of the routes signing installation; 5) The development of advertising processes to publicize cultural tourism information; and 6) Revision of some policies related to land use in agricultural land reform areas to be used for tourism management to be the main driver of province economy.

Keywords: Potentiality, Development, Culture, Buriram

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งนับเป็นโอกาสอันดีของประเทศไทยในการสนับสนุนการท่องเที่ยวให้สอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 อีกทั้งรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนให้ความสำคัญด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและชุมชน ด้วยการผลักดันให้นักท่องเที่ยวเดินทางเชื่อมโยงจากเมืองหลักสู่ “เมืองรอง” มากขึ้นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนขึ้นในทุกพื้นที่ทั่วประเทศไทย โดยมีการจัดทำแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด โดยบริหารการพัฒนาให้ทุกภาคส่วนเข้า

มามีบทบาทส่วนร่วมในการจัดทำแนวทาง เพื่อตอบสนองการหารายได้เข้าประเทศจากการท่องเที่ยว และบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเกิดความเสียหายและผลกระทบน้อยที่สุด

จังหวัดบุรีรัมย์เป็น 1 ใน 55 เมืองรองตามนโยบายของภาครัฐดังกล่าวข้างต้น เป็นเมืองแห่งความรื่นรมย์ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งโบราณสถานศิลปะแบบขอมโบราณที่มีกระจายอยู่ในพื้นที่ทั้งจังหวัด อีกทั้งยังเป็นที่รู้จักในฐานะเมืองเกษตรกรรมและหัตถกรรม เพราะเป็นแหล่งปลูกข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพดี และเป็นแหล่งทอผ้าไหมที่สวยงามและมีชื่อเสียง นอกจากนี้ ด้วยสภาพพื้นที่ตั้งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีความหลากหลายของเชื้อชาติ ซึ่งก่อให้เกิดความหลากหลายของประเพณีวัฒนธรรมจนทำให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปดังคำขวัญของจังหวัดที่ว่า “เมืองปราสาทหิน ถิ่นภูเขาไฟ ผ้าไหมสวย รวยวัฒนธรรม เลิศล้ำเมืองกีฬา” ขณะเดียวกันบุรีรัมย์ก็มีบทบาทสำคัญในด้านอุตสาหกรรมอีกสถานะหนึ่ง เพราะเป็นแหล่งผลิตหินก่อสร้างแหล่งใหญ่ที่มีคุณภาพดีที่สุดของประเทศ โดยเฉพาะในย่านอำเภอเมืองบุรีรัมย์ อำเภอนางรอง และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ สามารถส่งหินจำหน่ายให้แก่จังหวัดต่าง ๆ ในเขตภาคอีสานตอนล่าง และภาคอื่น ๆ กระแสความนิยมด้านกีฬาในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ทีมฟุตบอลที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ทีมบุรีรัมย์ยูไนเต็ด หรือทีมปราสาทสายฟ้า ได้สร้างความภาคภูมิใจให้กับชาวบุรีรัมย์เป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งสนามฟุตบอลช้างอารีนา ซึ่งเป็นสนามฟุตบอลระดับเวิลด์คลาสแห่งแรกของไทย สนามแข่งรถช้างอินเตอร์เนชั่นแนลเซอร์กิต จากการขึ้นชมกับการเป็นเมืองกีฬา ทำให้มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดบุรีรัมย์ส่วนใหญ่เน้นการท่องเที่ยวเชิงกีฬาเพียงอย่างเดียว โดยอาจหลงลืมไปว่า อันที่จริงแล้วจังหวัดบุรีรัมย์ยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นอย่างมาก เนื่องจากบุรีรัมย์มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหลายแห่งที่น่าสนใจ แต่นักท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งคนในพื้นที่เองให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมน้อยลง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และจิตใจของคนบุรีรัมย์อย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของจังหวัดบุรีรัมย์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพทางการท่องเที่ยว

Wongmontha, (2018) ได้แนะแนวทางในการประเมินศักยภาพของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวโดยใช้หลักการ 11 As เพื่อมาพิจารณาว่า จุดหมายปลายทางท่องเที่ยวนั้น ๆ มีสิ่งเหล่านี้พร้อมเพียงพอแล้วหรือไม่ ได้แก่ การเข้าถึงจุดหมายปลายทาง (Accessibility) ที่พักรับรอง (Accommodations) กิจกรรมการท่องเที่ยว

(Activities) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) บริการเบ็ดเตล็ดเพื่อบริการนักท่องเที่ยว (Ancillaries) สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเสริมสร้างความสุขแก่นักท่องเที่ยว (Amenities) บรรยากาศโดยรวมของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว (Atmosphere) ความเป็นมิตรของคนในพื้นที่ (Amiability) การใช้อำนาจรัฐในการดูแลพื้นที่ของจุดหมายปลายทาง (Authorities) การมีแพ็คเกจรวมหลายกิจกรรมในการท่องเที่ยวในพื้นที่ (Availability) จุดหมายปลายทางท่องเที่ยวพันธมิตร (Alliances) ในการพิจารณาศักยภาพของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่ก่อนที่จะวางแนวทางพัฒนาหรือส่งเสริมใดๆ เพื่อให้การบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

Council of National Economic & Social Development, (2016) ได้วางกรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวในยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 การพัฒนาภาคบริการและการท่องเที่ยวโดย

เสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจของภาคบริการ ที่มีศักยภาพทั้งฐานบริการเดิมและฐานบริการใหม่เพื่อส่งเสริมให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตได้อย่างเข้มแข็งโดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

- 1 พัฒนาศักยภาพของฐานบริการเดิมให้เติบโตอย่างเข้มแข็ง
- 2 ยกกระดับฐานธุรกิจบริการใหม่ที่มีแนวโน้มขยายตัว และมีศักยภาพในการเติบโต
- 3 สร้างกลไกการขับเคลื่อนภาคบริการที่เป็นเอกภาพ
2. พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงบูรณาการโดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

2.1 ส่งเสริมการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว

2.2 ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัย จัดทำและบังคับใช้มาตรฐานด้านการท่องเที่ยว

2.3 ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

National Culture Committee, (1996) วัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ทุกคนในชาติควรได้ร่วมมือกันทำนุบำรุงรักษา ส่งเสริมและเผยแพร่ให้ดำเนินไปอย่างได้ผล และมีประสิทธิภาพเพื่อให้วัฒนธรรมของชาติได้คงอยู่สืบไปอีกนานเท่านาน โดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ว่า “งานด้านการศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรมนั้น เป็นงานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญา และทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุ และองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษา และดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป” ในแนวทางในการศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2539 ตามนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติได้กล่าวถึง ความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. วัฒนธรรมเป็นทั้งพื้นฐาน และเครื่องมือสำหรับสร้างเสริมความสามัคคี กลมเกลียว และความเป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน วัฒนธรรมจะช่วยชักนำให้คนประพฤติดี ปฏิบัติธรรม และพร้อมที่จะ

เผชิญชีวิตร่วมกับบนผืนแผ่นดินเดียวกันทั้งในยามสุข และยามทุกข์

2. วัฒนธรรมเป็นกรอบและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จึงถือได้ว่า วัฒนธรรมเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกของสังคม ซึ่งอาจจะช่วยป้องกัน และแก้ไขปัญหา ตลอดทั้งตอบสนองความต้องการของสมาชิกและของสังคมได้

3. วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ เป็นลักษณะเด่นประจำชาติ หรือประจำหมู่คณะซึ่งมีส่วนช่วยให้ชนในชาติมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อันจะทำให้บังเกิดความรักสามัคคีกัน และจะส่งผลต่อการรวมพลังของหมู่คณะ และธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ

Kasetsiri, (1997) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ไว้ว่าเป็นวิธีการศึกษา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิตผู้คน หรือ สามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพันกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

Chittangwattana, 2005 ได้อธิบายว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประกอบด้วย ประวัติศาสตร์และ ร่องรอยทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถาน สถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก ศาสนารวมถึงพิธีกรรม ต่าง ๆ ทางศาสนา ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ ภาษาและวรรณกรรม วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาล ต่าง ๆ และลักษณะงานและเทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยทำการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ และทำการวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่เพื่อทำการวิจัยเพียง 6 อำเภอจาก 23 อำเภอของจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ อำเภอประโคนชัย อำเภอนางรอง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอบ้านกรวด และอำเภอละหานทราย

3. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ 4 กลุ่ม รวม 32 ท่าน จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจำนวน 8 ท่าน ภาคเอกชน ในพื้นที่ 6 อำเภอของจังหวัดบุรีรัมย์ที่ทำการวิจัยจำนวน 8 ท่าน ผู้แทนชุมชนท่องเที่ยวจำนวน 12 ท่าน และนักวิชาการด้านท่องเที่ยวและการตลาด จำนวน 4 ท่าน

4. ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยระหว่างวันที่ 14 สิงหาคม – 30 กันยายน พ.ศ. 2563

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังรูป

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาศักยภาพของจังหวัดบุรีรัมย์ โดยศึกษาจากเอกสาร ตำราวิชาการ ข้อมูลทางวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ที่ปรากฏในเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ และความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 32 ท่าน จาก 4 ภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนภาคเอกชน ผู้แทนภาคชุมชนท่องเที่ยว และผู้แทนนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและการตลาด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาจากข้อมูลทางวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ที่ปรากฏบนเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกตามประเด็นต่าง ๆ คือ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่นของจังหวัดบุรีรัมย์ 2) ศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อการเป็นเมืองเป้าหมายด้านการท่องเที่ยว 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมายเชิงวัฒนธรรม เพราะบุรีรัมย์มีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่มุ่งรักษา และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท่องเที่ยว มีการเชื่อมโยงให้เกิดการเกื้อหนุนกันภายใต้แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมไปถึงสถานที่ซึ่งมีความผูกพันทางจิตใจของชนรุ่นหลังเพื่อการชื่นชม และศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และโบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ บนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสิ่งแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้นำมาสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบุรีรัมย์มีความโดดเด่น และเป็นอัตลักษณ์น่าสนใจหลากหลาย เนื่องจากเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน การมีร่องรอยของอารยธรรมขอมโบราณ มีการสร้างศาสนสถานที่สวยงาม และยิ่งใหญ่ รวมทั้งมีการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของพหุชาติพันธุ์ถึง 4 ชาติพันธุ์ใหญ่ ๆ ซึ่งอยู่ร่วมกันจนเกิดวิถีชีวิตต่างสังคม ต่างวัฒนธรรม ต่างประเพณี แต่ไม่มีความขัดแย้งใด ๆ โดยทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่นของจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย

-โบราณสถาน ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ ปราสาทบ้านบุ ปราสาทหนองหงส์ ลานหินตัดบ้านกรวด แหล่งเตาเผาโบราณบ้านกรวด วัดเขาพระอังคาร วัดกลางพระอารามหลวง

-โบราณวัตถุ ได้แก่ ถ้วยชามเครื่องเคลือบดินเผาที่ขุดพบและจัดแสดงไว้ที่วัดป่าพระสวาย ตำบลบึงเจริญ อำเภอบ้านกรวด

-พิพิธภัณฑ์ ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านหนองบัวโคก พิพิธภัณฑ์ยุคก่อนประวัติศาสตร์วัดป่าพระสวาย พิพิธภัณฑ์บ้านกรวด

-หัตถศิลป์พื้นบ้าน ได้แก่ ผ้าขึ้นดินแดงที่อำเภอนาโพธิ์ ผ้าหางกระรอกคู่ที่บ้านสนวนนอก อำเภอห้วยราช ผ้าหมักดินภูเขาไฟภูอัคนีที่บ้านเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และผ้าหมักโคลนบารายพันปีที่บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย

-พหุชาติพันธุ์ 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ ไทย-ลาว ไทย-โคราช ไทย-เขมร และไทย-ส่วย หรือ กูย และมีชนกลุ่มน้อยอยู่ประมาณ 1 เปอร์เซนต์อยู่ที่บ้านสนวนนอก อำเภอห้วยราช คือ ชนเผ่าเยอ

-ศาสนาและความเชื่อ ได้แก่ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 99.77 ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 0.20 มีความเชื่อในเรื่องพิธีกรรมจะซ่อนอยู่ในวิถีชีวิตและประเพณีของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น มีการนับถือศาลปู่ตาในกลุ่มไทย-โคราชและไทย-ลาว พิธีกรรมแซนโถงตาในกลุ่มไทย-เขมร พิธีกรรมการคล้องช้างของกลุ่มไทย-ส่วย

-ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร มีความหลากหลายตามแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ ๆ ทั้ง 4 กลุ่ม เช่น ภาษาไทย-ลาว เขมร ส่วย เติ่ง (โคราช) เป็นต้น

-ประเพณีฮีตสิบสองที่โดดเด่น ได้แก่ เดือนหกบุญบั้งไฟ เดือนแปดแห่เทียนพรรษา (แบบ

เขมรปณลาว) อำเภอบรรพตพิสัย เดือนเก้าทำบุญข้าวประดับดิน

-อาหารอัตลักษณ์ ได้แก่ ปลาจ่อม กุ้งจ่อม แกงกล้วย แกงอ่อมปูนา ลูกชิ้นยี่นกิน

-เทศกาลและมหรหรรรม ได้แก่ เทศกาลขึ้นเขาพนมรุ้ง เทศกาลแข่งเรือกลางลำน้ำมูลที่อำเภอสตึก มหกรรมแข่งกินลูกชิ้นยี่นกินนานาชาติบริเวณลานหน้าสถานีรถไฟบุรีรัมย์ มหกรรมว่านนานาชาติที่อำเภอด่านช้าง

2. เมื่อประเมินศักยภาพของจังหวัดบุรีรัมย์จากองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (11 As) แล้วพบว่า

2.1 บุรีรัมย์มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมค่อนข้างมาก เมื่อศึกษาจากทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างโดดเด่น แต่ก็มีคนเพียงจำนวนน้อยที่สามารถบอกได้ว่า บุรีรัมย์มีจุดขายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอะไรบ้าง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ก็จะพูดถึงแต่ปราสาทหินพนมรุ้งอย่างเดียวเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนและทั่วถึง

2.2 จังหวัดบุรีรัมย์เริ่มมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมต่าง ๆ เช่น มีการสร้างถนนลาดยางเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการขยายถนนระหว่างอำเภอกจาก 2 ช่องจรจรเป็น 4 ช่องจรจร มีโครงการขยายทางวิ่ง และหลุมจอดอากาศยานภายในสนามบินบุรีรัมย์ เพื่อรองรับเครื่องบินลำใหญ่ นอกจากนี้รื้อโดยสภาระหว่างตัวจังหวัดไปยังอำเภอต่าง ๆ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวจะมีเฉพาะในอำเภอใหญ่ ๆ เท่านั้น รถรับจ้างในพื้นที่ยังพอหาได้บ้างแต่ยังมีอัตราค่าบริการค่อนข้างแพง

2.3 เนื่องจากจังหวัดบุรีรัมย์มีหมู่บ้านท่องเที่ยวชุมชนโอท็อปวิถีกระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ประมาณ 95 หมู่บ้าน ซึ่งมีที่พักแบบโฮมสเตย์จำนวนกว่า 680 หลัง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 4,200 คน นอกจากนี้ก็จะมีที่พักแบบต่าง ๆ เช่น โรงแรมและรีสอร์ท (ไม่เกินระดับมาตรฐาน 3.5 ดาว) และเกสต์เฮาส์อยู่บ้าง แต่จะกระจุกตัวอยู่แค่ในอำเภอเมืองบุรีรัมย์เป็นส่วนใหญ่ ในกรณีที่มีการจัดการแข่งขันกีฬารายการใหญ่ ๆ นักท่องเที่ยวบางส่วนต้องไปพักตามจังหวัดรอบ ๆ เช่น นครราชสีมา มหาสารคาม สุรินทร์ และศรีสะเกษ เป็นต้น

2.4 กิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ในการผลิตงานฝีมือประจำท้องถิ่น และกิจกรรมประเพณีประจำปี เช่น การทอผ้าขึ้นดินแดงที่อำเภอนาโพธิ์ การทำผ้าหมักโคลนบารายพันปี การทำผลิตภัณฑ์จักสานที่หมู่บ้านโคกเมือง อำเภอบรรพตพิสัย การทำผ้าไหมภูอัคนีของหมู่บ้านเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ซึ่งมีการจัดงานอย่างยิ่งใหญ่เป็นประจำทุกปี การจัดงานแห่เทียนพรรษาแบบลาวผสมเขมรที่จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ที่อำเภอบรรพตพิสัย อีกทั้งการเข้าร่วมแข่งขันกินลูกชิ้นยี่นกินระดับนานาชาติบริเวณหน้าสถานีรถไฟบุรีรัมย์

2.5 บริการเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เช่น ตู้บริการเงินด่วนยังมีไม่เพียงพอ โรงพยาบาล และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลมีเพิ่มมากขึ้น ส่วนศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว จะมีเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวหลัก ๆ เช่น ปราสาทหินพนมรุ้ง หมู่บ้านท่องเที่ยวชุมชนบางหมู่บ้าน และในบริเวณอำเภอเมืองบุรีรัมย์ มีศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์

โดยมีหน้าที่ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ช่วยเหลือเยียวยา นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ กรณีได้รับอุบัติเหตุตามหลักเกณฑ์การช่วยเหลือ

2.6 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวหลักมีเพียงพอ ส่วน แหล่งท่องเที่ยวรองนั้น ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่เพียงพอ เช่น ป้ายสื่อความหมาย ป้ายบอกทาง สัญญาณอินเทอร์เน็ต ร้านอาหาร ห้องน้ำ สุขา ร้านขายของที่ระลึก ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุง และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี

2.7 บรรยากาศโดยรวมของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ใน ระดับค่อนข้างดี เนื่องจากบุรีรัมย์มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่หลายแห่ง และเป็นที่รู้จักของคน โดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือชาวต่างประเทศ การจัดการสภาพแวดล้อมรอบ ๆ แหล่งท่องเที่ยวหลักดูสะอาดตา มีถึงขยะสำหรับนักท่องเที่ยวตั้งอยู่เป็นระยะ ๆ

2.8 ในจังหวัดบุรีรัมย์มีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ซึ่งมีข้อจำกัดใน การใช้ที่ดินซึ่งไม่อาจนำที่ดินมาในเชิงพาณิชย์ได้อย่างเต็มที่ จึงเป็นอุปสรรคอย่างมากในการจัดการพื้นที่เพื่อ พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ถึงแม้ว่าคนในชุมชนอยากจะต้อนรับนักท่องเที่ยวเพื่อมาชมวิถีเกษตร ซึ่งถือเป็น วัฒนธรรมการดำรงชีวิตหลักของคนบุรีรัมย์ก็ตาม

2.9 มีการทำโปรแกรมกิจกรรมท่องเที่ยวเฉพาะในหมู่บ้านชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบเท่านั้น ยังไม่มี การกระจายองค์ความรู้ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับโปรแกรมกิจกรรมท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งกับอีก แหล่งท่องเที่ยว ยังไม่มีการจัดทำโปรแกรมที่มีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในจังหวัดบุรีรัมย์อย่างจริงจัง

2.10 คนบุรีรัมย์มีความยินดี และมีไมตรีจิตเป็นอย่างมากในการต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยม ชมสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่บ้านชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป ณ วัดวิถีที่มีอยู่ถึง 95 หมู่บ้านใน 23 อำเภอของบุรีรัมย์ แต่ละหมู่บ้านจะมีความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น วิถีชีวิต ชุมชน ความเป็นคนไทยที่มีจิตใจดี โอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือ ทำให้คนบุรีรัมย์มีความสุขเสมอที่ได้ต้อนรับ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศด้วยความอบอุ่นและไมตรีจิต

2.11 บุรีรัมย์มีจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวพันธมิตร เป็นจังหวัดที่อยู่รอบ ๆ เช่น นครราชสีมา มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี จะมีการเชื่อมโยงข้อมูลกันอยู่ตลอด เนื่องจาก บุรีรัมย์มีสนามกีฬาฟุตบอล และสนามแข่งรถระดับนานาชาติ เมื่อมีการจัดการแข่งขันกีฬารายการใหญ่ ๆ ทำให้ในบางครั้งที่พักแรม หรือแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อาจไม่มีศักยภาพพอในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวผู้ มาร่วมชมการแข่งขันกีฬา หรือแม้กระทั่งครอบครัวของนักกีฬา และผู้ติดตามที่เดินทางมาจากทั่วทุกสารทิศที่ มีอยู่จำนวนมากได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 พบว่า จังหวัดบุรีรัมย์ควรมีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ที่พอจะสรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยว

และกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สถาบันการศึกษาทุกระดับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคมด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัด ชมรมมัคคุเทศก์จังหวัด หมู่บ้านท่องเที่ยวชุมชน เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว

2. หน่วยงานภาครัฐจะต้องกำหนดนโยบายการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดฝึกอบรมให้ความรู้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ การบริหารจัดการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอต่อจำนวน และความต้องการของนักท่องเที่ยว ระบบคมนาคมขนส่งต่าง ๆ

3. ภาคเอกชน ต้องช่วยกันผลักดันส่งเสริมการตลาดประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ให้ตรงกับความ ต้องการของนักท่องเที่ยว การจัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเสมือนจริงเพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 หรือแม้กระทั่งการใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีพื้นเพเป็นคนบุรีรัมย์มา เป็นทูตวัฒนธรรมประจำจังหวัด

4. ภาคชุมชนในท้องถิ่นนั้น ต้องมีการพัฒนาศักยภาพ วัฒนธรรมเพื่อต่อยอดฝีมือด้านหัตถศิลป์ เพื่อ สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งการสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างยั่งยืน การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น และการรักษาอัตลักษณ์พื้นถิ่น

5. นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวควรจัดให้มีการฝึกอบรมแก่คนบุรีรัมย์ เพื่อให้ความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อช่วยเป็นส่วนหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ อีกทั้ง นักวิชาการด้านการตลาดควรจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวให้กับชุมชนในท้องถิ่น

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อที่ 1 ผู้วิจัยพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ บุรีรัมย์มีความโดดเด่น และเป็นอัตลักษณ์น่าสนใจหลากหลาย เนื่องจากเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน การมีร่องรอยของอารยธรรมขอมโบราณ มีการสร้างศาสนสถานที่สวยงาม และยิ่งใหญ่ เช่น อุทยาน ประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ ปราสาทบ้านบุ ปราสาทหนองหงส์ ลานหินตัดบ้านกรวด แหล่งเตาเผา โบราณบ้านกรวด วัดเขาพระอังคาร วัดกลางพระอารามหลวง รวมทั้งมีการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของพหุชาติพันธุ์ถึง 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ ไทย-ลาว ไทย-โคราช ไทย-เขมร และไทย-ส่วย หรือกูย และมีชนกลุ่มน้อยชนเผ่าเยอ ซึ่งมีอยู่ประมาณ 1 เปอร์เซนต์อยู่ที่บ้านสนวนนอก อำเภอห้วยราช ทุกกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ร่วมกันจนเกิดวิถีชีวิตต่างสังคม ต่างวัฒนธรรม ต่างประเพณี แต่ไม่มีความขัดแย้งใด ๆ แต่ปัญหาที่พบคือ คนบุรีรัมย์ยังขาด ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากร หรือจุดขายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่นแบบบูรณาการ ความรู้ด้านนี้ของคนบุรีรัมย์ยังมีอยู่น้อยมาก อาจเป็นเพราะมีความคุ้นเคยกับวิถีชีวิต เลยมองข้ามแล้วคิดไม่ถึงว่าสิ่งเหล่านี้สามารถนำมาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวได้ การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมอย่างจริงจัง ทำให้การสื่อสารข้อมูลไปยังประชาชนคนบุรีรัมย์น้อยเกินไป จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมี ผู้แทนภาคนักวิชาการท่านหนึ่งให้ความคิดเห็นว่า เมื่อมีการศึกษาวิจัยด้านท่องเที่ยววัฒนธรรมของจังหวัด บุรีรัมย์อย่างจริงจัง เมื่อได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แล้วนำไปเผยแพร่ให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้ใช้ข้อมูล

เหล่านี้ในการให้ความรู้กับคนบุรีรัมย์อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนา ศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดบึงกาฬ (Photisat, 2017) ที่กล่าวว่า บึงกาฬมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ดังนั้นจะต้องมีการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource Audit) เพื่อกำหนดสิ่งที่บึงกาฬสามารถนำเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวได้ และเมื่อมีการกำหนดสิ่งที่นำเสนอขายให้กับนักท่องเที่ยวแล้ว จะต้องมีการประชาสัมพันธ์การสืบทอดของวัฒนธรรมโดยคนของบึงกาฬเอง และต้องถือว่าคนในพื้นที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุด เพราะจะเป็นผู้ประชาสัมพันธ์บึงกาฬให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก

ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อที่ 2 ผู้วิจัยพบว่า ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ จะต้องมีความร่วมมือแบบบูรณาการจากทุกภาคส่วน ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวภายหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งได้ทำลายระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเราเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ เมื่อประเมินจากศักยภาพของจังหวัดบุรีรัมย์ในปัจจุบัน ทำให้ทราบว่า บุรีรัมย์ยังคงมีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวบางประการที่ต้องพัฒนาให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นถนน หนทางที่ใช้สำหรับการคมนาคมไปยังแหล่งท่องเที่ยวรอง บางช่วงยังมีสภาพทรุดโทรม บ้างก็เป็นถนนลูกรัง บ้างก็เป็นหลุม เป็นบ่อ ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็ยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทางสู่แหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ระบบอินเทอร์เน็ตไร้สาย ที่จอดรถ รวมทั้งห้องน้ำ และสุขาที่มีจำนวนจำกัดในบางแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านศักยภาพขององค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (Wongmontha, 2018) ได้กล่าวว่า ในการพิจารณาศักยภาพของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่ก่อนที่จะวางแผนทางพัฒนา หรือส่งเสริม เพื่อให้การบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สินค้าที่มีจำหน่ายในหมู่บ้านชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถีส่วนใหญ่จะทำออกมาเหมือน ๆ กัน ไม่ค่อยมีการสร้างนวัตกรรมที่แตกต่างเลย ภาครัฐน่าจะมีส่วนช่วยฝึกอบรมให้คนในชุมชนมีทักษะ ฝีมือที่สามารถต่อยอดงานหัตถศิลป์ที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นให้สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนา ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ (Phengnopparat, 2017) กล่าวว่า ควรมีการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดศรีสะเกษ สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ชุมชน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องด้วยรัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง 55 เมือง เพื่อใช้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของจังหวัดบุรีรัมย์ จึงจำเป็นที่จะต้องจัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ค้นพบทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบุรีรัมย์มีความโดดเด่น และเป็นอัตลักษณ์น่าสนใจหลากหลาย

เนื่องจากเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน การมีร่องรอยของอารยธรรมขอมโบราณ มีการ

สร้างศาสนสถานที่สวยงาม และยิ่งใหญ่ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ ปราสาทบ้านบุ ปราสาทหนองหงส์ ลานหินตัดบ้านกรวด แหล่งเตาเผาโบราณบ้านกรวด วัดเขาพระอังคาร วัดกลางพระอารามหลวง รวมทั้งมีการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของพหุชาติพันธุ์ถึง 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ ไทย-ลาว ไทย-โคราช ไทย-เขมร และไทย-ส่วย หรือกูย และมีชนกลุ่มน้อยชนเผ่าเยอ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ จะต้องมีความร่วมมือแบบบูรณาการจากทุกภาคส่วน ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวภายหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เมื่อประเมินจากศักยภาพของจังหวัดบุรีรัมย์ในปัจจุบัน ทำให้ทราบว่า บุรีรัมย์ยังคงมีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวบางประการที่ต้องพัฒนาให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นถนน หนทางที่ใช้สำหรับการคมนาคมไปยังแหล่งท่องเที่ยวรอง บางช่วงยังมีสภาพทรุดโทรม บ้างก็เป็นถนนลูกรัง บ้างก็เป็นหลุม เป็นบ่อ ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็ยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทางสู่แหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ระบบอินเทอร์เน็ตไร้สาย ที่จอดรถ รวมทั้งห้องน้ำ และสุขาที่มีจำนวนจำกัดในบางแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านศักยภาพขององค์ประกอบทางการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐควรมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดทำปฏิทินท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนการเดินทาง และท่องเที่ยว

2. ควรจะมีการจัดตั้งคณะทำงานพิเศษในการวางแผนพัฒนาจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ (Buriram Provincial Cultural Destination Management Committee) แบบบูรณาการเพื่อความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรให้มีการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อใช้เป็นองค์ความรู้สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลให้กับคนบุรีรัมย์ได้รับทราบ และนำไปประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวได้

เอกสารอ้างอิง

- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ส. (2539). *แนวทางในการศึกษาส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- จิตต์วัฒนา(2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- วรสุวิทย์ โพธิ์สัตย์. (2560). ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดบึงกาฬ. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 13(2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2550๗), 217-233.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2561). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชากลยุทธ์การท่องเที่ยวและโรงแรม*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์. (2563). *ข้อมูลจังหวัดบุรีรัมย์*. บุรีรัมย์: สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์. เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2563 จาก <http://www.buriram.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์. (2563). *ข้อมูลทางวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์*. บุรีรัมย์: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์. เรียกใช้เมื่อ 9 มิถุนายน 2563 จาก <http://www.m-culture.go.th/buriram>
- อุดมลักษณ์ เพ็ญนพรัตน์. (2560). ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 12(2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560)), 28-43
- Fred, R. D. (2012). *Strategic Management* (14th Edition). New Jersey: Prentice-Hall.

Translated Thai References

- Buriram Province, O. (2020). *Buriram Province Information*. Buriram: Buriram Province Office. Retrieved March 5, 2020, from www.buriram.go.th (in Thai).
- Chittangwattana, B. (2005). *Sustainable Tourism Development*. Bangkok: Press and Design. (in Thai).
- Council of National Economic & Social Development, O. (2016). *National Economic and Social Development Plan No.12 (2017-2021)*. Bangkok: The Office of National Economic and Social Development Council. Retrieved November 5, 2019, from www.nesdc.go.th (in Thai).
- Kasetsiri, C. (1997). *Cultural Tourism*. Bangkok: Office of Research Fund. (in Thai).

- National Culture Committee, O. (1996). *Guidelines for Studying, Promoting and Developing Culture*. Bangkok: Office of National Culture Committee. (in Thai).
- Phengnopparat, U. (2017). Strategies for Developing Cultural Tourism Potential in Sisaket Province. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 12(2 (July-December 2017)), 28-43. (in Thai).
- Photisat, W. (2017). A Strategy for Potential Development of Tourism Industry in Buengkan Province. *Journal of Graduate School, Suan Dusit University*, 217-233. (in Thai).
- Provincial Culture, O. (2020). *Buriram Cultural Information*. Buriram: Office of Buriram Provincial Culture. Retrieved June 9, 2020, from www.m-culture.go.th/buriram (in Thai).
- Wongmontha, S. (2018). *Strategies on Tourism and Hotel Management*. Bangkok: College of Management, University of Phayao. (in Thai).

